

Andelko Badurina Marko Tadić

Institut za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu
Odjel za povijest umjetnosti

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izvorni znanstveni rad
predan 20. 7. 1989.

Hagiopografija Istre i dubrovačkog područja

Pohod kršćanskih svetaca u jadranski prostor počeo je još u četvrtom stoljeću. U nekoliko uzastopnih valova, polazeći iz raznih ishodišta, bezbrojni su sveci osvajali djeliče prostora, mijenjali ranije nazive mjesta, obilježavali svojim imenima nova naselja, vrhove brežuljaka, otoke i uvale.
(Milan Prelog)¹

Hagiopografija je hipotetski i radni naslov projekta započeto još 1977, koji ima za cilj istražiti rasprostranjenost svetačkih patronata u prostoru Hrvatske tijekom povijesti te njihov utjecaj na život i prostor u vremenu.

Zaštita (patronat) nekog božanstva ili sveca nad određenim geografskim prostorom ili segmentom života datira još od prapovijesti, a osim religioznog sadrži u sebi i niz drugih aspekata i utjecaja na život u prostoru pa i na prostor sam, odnosno na njegovu organizaciju.² Za one koji podižu svetišta u povijesti ti su patroni imali veoma važnu ulogu u životu. Većina svetišta, i poganskih i kršćanskih, podignuta je na istaknutim mjestima, najčešće na uzvisinama. S jedne strane to znači biti bliže nebu, a s druge »ono što vidim (onog tko me vidi) to štitim«.³

U procesu formiranja srednjovjekovnoga gradskog pa i seoskog zajedništva, uz opće uvjete kao što su klima, voda, prometnice, izvori prehrane itd., za osnivanje grada ili samo naselja traži se i *simbolička motivacija*, napose religioznog značaja, a u tome posebnu ulogu ima kult svetaca kao zaštitnika cijelih gradova, gradskih četvrti, ljudskih djelatnosti i životnih situacija.

Patronat sveca nad nekim mjestom ili područjem ljudskog života u srednjem vijeku, a i kasnije, osim religioznog, koji je primarni, nosi sa sobom i niz drugih aspekata i utjecaja na život i prostor te nerijetko ima presudnu ulogu u organizaciji prostora. Ti su utjecaji najčešće *psihološki* (zavjeti često donose olakšanje u psihičkim napetostima), *kulturni* (patronat sveca povod je značajnih umjetničkih djela i kulturnih događaja), *društveno-gospodarski* (bratovštine kao sredstva rješavanja društvenih problema te hodočašća kao određen oblik »turističke« privrede), *politički* (preko svetaca često se šire strani utjecaji pa i vlast osvajača; jedan od prvih zahvata osvajača na novom teritoriju bit će rušenje starih i podizanje novih, vlastitih svetišta: u našim stranama Rimljani ruše ilirska svetišta, kršćanstvo rimska, Slaveni kršćanska pa kršćani opet slavenska).

U pojedinim će se povijesnim razdobljima u našim stranama, osim hagiografskih, oslikavati i niz drugih utjecaja: Rim, Bizant, Ravena, Akvileja, Venecija, Bari, Franačka, podalpska regija, kontinentalno zaleđe. Ponegdje će se dugo zadržati i stari poganski supstrat, ako i ne toliko u životu (običaji) a ono u prostoru (toponimi). Tako će se i nakon 12. stoljeća pokrštenja Slavena do dana današnjega na ovim prostorima sačuvati nazivi staroslavenskih svetišta kao što su Perun, Perunkovac, Triglav, Troglav, Triban, Trebišća, Traba, Tribalj, Trebišnjica, Trebižat, Trebinje, Trebeništa itd.⁴ S druge pak strane ikonografija i topografija pojedinih kršćanskih svetaca često će nas upućivati na likovno slična poganska božanstva, dok će se ponekad supstitucija vršiti i putem sličnosti imena. Tako će npr. sv. Mihovil (krila, vaga) često zamijeniti rimskog Merкура na sajmišnim mjestima (Trilj) ili na gradskim vratima (Krk). Bogorodica će po sličnom značenju zamijeniti Magnu Mater. Sveti će Vid sličnošću imena zamijeniti Svantevida, dok će sv. Juraj posredstvom slavenskoga Zelenog Jurja zamijeniti rimskog Silvana i vojničkog Mitrū (borba sa životinjom), itd.

Zanimljivo je da i na suvremenim vojnim i geodetskim speci-

Sažetak

*U članku se obrađuje učestalost svetačkih patronata na području neka-
dašnje Dubrovačke Republike i u Istri.*

U procesu formiranja srednjovjekovnoga gradskog pa i seoskog zajedništva, uz opće uvjete za osnivanje nekoga grada traži se i simbolička motivacija, u čemu posebnu ulogu ima kult svetaca kao zaštitnika cijelih gradova, ljudskih djelatnosti i životnih situacija. Patronat sveca, uz religiozni, ima i niz drugih aspekata: psihološki, kulturni, društveno-gospodarski pa i politički. Preko njih se često šire kulturni i politički utjecaji. Preko svetaca se često provodi nova inkulturacija ranijih ideologija i religija: ilirska – antička – kršćanska – slavenska – kršćanska. Dubrovačko područje ima oko 1.000 km² i 616 hagiotoponima, a Istra ima oko 3.000 km² i 1.098 hagiotoponima. Podaci prikupljeni na terenu kompjutorski su obrađeni programom dBase III+.

jalkama još uvijek postoji hagiopoinim i ondje gdje ne postoji više ništa osim, možda, kakve gomile ili gromače, a to znači da božanstva i sveci još uvijek žive u svijesti ljudi ili barem u leksiku.

U tom je smislu koliko-toliko cjelovito obrađeno područje Istre i nekadašnje Dubrovačke Republike, i to samo kršćanska hagiografija. Ova dva područja uzeta su kao rubna i međusobno prilično udaljena, pa će i rezultati biti rječitiji. Na njima, kao i u stilskim kategorijama, i u hagiopografiji susrećemo dva različita geokulturna utjecaja, Bizanta na dubrovačkom području i uz Bizant, u ranoj fazi, utjecaj podalpskoga kulturnog kruga na istarskom području, tako da, uz već udomaćenu stilsku kategoriju adriobizantinizam, možemo slobodno govoriti i o adrioplinizmu na području Istre.⁵

Polazna točka u prikupljanju podataka bili su šematizmi biskupija ovih područja, i to oni tiskani potkraj 19. i na početku 20. stoljeća, jer su mnogo iscrpniji u podacima nego suvremeni šematizmi. Taj je kostur proširivan i popunjavao iz literature i osobnim uvidajem. Osobno sam obišao više od 80% objekata koji se ovdje navode.

Podaci prikupljeni na terenu i u literaturi kasnije su kompjutorski obrađeni, a obradu je programirao prof. Marko Tadić.

Dubrovačko područje obuhvaća oko 1.000 km², dok područje Istre obuhvaća oko 3.000 km². Na dubrovačkom području registrirano je tijekom povijesti 616 svetih mjesta, dok ih je u Istri registrirano 1.098, dakle Istra ima relativno tek nešto veći broj svetih mjesta.

Od toga broja Bog je u trima osobama zastupljen na dubrovačkom području na 61 mjestu (9,90%), dok je u Istri na 81 mjestu (7,37%). Bogorodica je u raznim svojim atributima na dubrovačkom području zastupljena na 93 mjesta (15%), a u Istri na 142 mjesta (12,93%). Na dubrovačkom području prisutno je 90 različitih svetaca, dok ih je u Istri 145. Učestalost pojedinih titulara vidljiva je na usporednoj tablici, a učestalost je plod različitih kulturnih, društvenih pa i političkih utjecaja.

Najstariji, ranokršćanski sloj općih titulara – Bogorodica, apostoli, veliki mučenici, sv. Mihovil – zastupljen je na oba područja podjednako, jer na oba područja kristijanizacija dolazi iz Rima izravno. U srednjem vijeku, sa smjenama političkih i kulturnih utjecaja, nastaje i razlika u zastupljenosti pojedinih titulara crkava. (Ovdje ćemo upozoriti samo na neke osobitosti učestalosti pojedinih titulara, dok su ostale vidljive u tablici.)

Na dubrovačkom je području znatno najbrojniji titular sv. Nikola, zaštitnik pomoraca, što je, s obzirom na pomorsku orijentaciju Dubrovnika i na blizinu Barija, gdje se nalaze najvažnije svećevne moći, i razumljivo.

Sv. Vlaho (Blaž) na dubrovačkom je području prisutan kao »državni« svetac, dok je u Istri prisutan samo kao zaštitnik protiv bolesti grla.⁶

Na dubrovačkom je području veoma čest titular sv. Spas (Uzašašće Kristovo), i to nakon potresa koji se dogodio na Spasovo 1520. godine,⁷ dok je isti titular u Istri vrlo rijedak. Jednako je tako na dubrovačkom području veoma čest titular Navještanje Marijino (Nuncijata), 17 puta, a nalazi se gotovo redovito na vidikovcima. (Navještanje je inače zaštitnik plodnosti i glasnoša.) S jednakim brojem crkava zastupljeno je i Rođenje Marijino (Mala Gospa) na dubrovačkom području (2,75%), dok je u Istri samo na 10 mjesta (0,91%). Rođenje Marijino naglašeno je istočnjački Marijin blagdan.

U Istri imamo velik broj lokalnih svetaca kojima su crkve podizane uglavnom u 10. i 11. stoljeću, i to pretežno u gradovima. To su: Bas, Elij, Eufemija, Feliks i Fortunat, Firmo, Flor, Nazarije, Nicefor, Odorik, Pelagij, Pelegrin, Prot,

Romuald, Salamon, Servul. Na dubrovačkom području tek je jedan lokalni svetac – sv. Hilarion.

U Istri ima i velik broj akvilejskih svetaca: Anastazija, Anastazije, Eleuterije, Dionizije, Hermagora i Fortunat, Just, Justina, Kancij, Kancijan i Kancijanila, Onofrije, Primo i Felician, Vinko đakon i Zenon. Ravenski su sveci prisutni u ranome srednjem vijeku, i to Apolinar, Fuska, Marin, Vital. U kasnome srednjem vijeku, i to osobito kontinentalnom dijelu Istre, nalazimo priličan broj »alpskih« svetaca: Brigita, Brikcij, Gal, German, Gotard, Gertruda, Ivan i Pavao, Kolumban, Ubald, Ulrih, Valentin.

Na dubrovačkom će području zato biti prisutniji »bizantski« sveci kao što su Andrija i Luka od apostola, zatim Dimitrije, Pankracije, Srđ i Bah, Teodor, Petka itd.

Sv. Martin, koji je u ranijim razdobljima franački, a u kasnijim razdobljima »alpski« svetac, mnogo je prisutniji u Istri (43 puta, 3,91%), premda je prisutan i na dubrovačkom području. Izraziti »slavenski« titulari sv. Juraj, sv. Ilija i sv. Vid, s obzirom na zaleđe, prisutniji su na dubrovačkom području, premda su česti i u Istri. Sv. Juraj, uz to što smjenjuje Silvana i slavenskoga »Zelenog Jurja«, smjenjuje i ilirski kult zmije. Sv. Ilija, kojeg nalazimo na vrhuncima brda u dubrovačkom području (19 puta, 3,08%), smjenjuje slavenskoga Gromovika (u Istri ga nema osim na 4 mjesta, i to samo u literaturi), dok sv. Vid smjenjuje slavenskoga Svantevida.

Zaštitnici protiv nevremena vrlo su česti na oba područja, ali se titulari razlikuju po područjima. Ivan Krstitelj veoma je čest na oba područja. Uz njega će na dubrovačkom području biti čest i sv. Ilija, dok će u Istri tu ulogu u primorskom pojasu preuzeti Gospa Karmenska, a u kontinentalnom dijelu Ivan i Pavao, »alpski« zaštitnici od nevremena. Njihove se crkve nalaze mahom na granici nekadašnje pazinske grofovije, koja je ujedno i granica kontinentalne i primorske klime, pa su tu, zbog sudara hladnog i toplog zraka, ljeti nevremena češća.

Sveti »liječnici«, zaštitnici protiv raznih bolesti, osobito se često počinju javljati u doba gotike, što se podudara s raznim epidemijama koje su u to doba česte. U ovu grupu posebno spadaju Roko, Kuzma i Damjan, Sebastijan, Gospa od Zdravlja, Lucija itd., ali je sv. Roko znatno najzastupljeniji na oba područja (više od 3%). Na sjevernom dijelu dubrovačkog područja prisutan je sv. Liberan, zaštitnik protiv bolesti kamenaca, kojeg u našim stranama nalazimo samo u neretvanskom području. Crkve ovih svetaca-liječnika redovito se grade ispred gradskih vrata ili izvan naselja kraj puta. Pažljivom bi se analizom njihova smještaja dalo ustanoviti smjerove kojima su se epidemije kretale.

Što se tiče vremena gradnje pojedinih crkava, koje na tablicama nije bilo moguće prikazati, ali u kompjutoru postoje podaci i jednom će biti objavljeni, dade se ustanoviti nekoliko valova intenzivne izgradnje crkava, u čemu također ima razlike po područjima. U ranokršćanskom razdoblju mnogo se više gradi u Istri. U doba predromanike gradnja je intenzivnija na dubrovačkom području, dok je u doba romanike jača u Istri, jednako kao i u doba gotike. U doba renesanse izgradnja je intenzivnija na dubrovačkom području (zlatno doba), dok će u doba baroka intenzivnija biti u Istri (na dubrovačkom području popravljaju se brojne crkve stradale od potresa 1667). U 19. i 20. stoljeću podjednako se intenzivno gradi na oba područja, ali se ta gradnja više-manje svodi na pregradnju ili povećanje ranijih objekata.

Tijekom vremena brojni su crkveni objekti iz raznoraznih razloga, uglavnom zbog elementarnih nepogoda, nestali, tako da od navedenoga broja postoje jedva dvije trećine, na oba područja, ali su ipak ostali hagiopoinimi.

Učestalost svetaca na dubrovačkom području i u Istri:

Svetac i atribut	Zaštita	Lokaliteti u Dubrovniku		Lokaliteti u Istri		Svetac	Zaštita	Broj	%	Broj	%
		Broj	%	Broj	%						
Agata	Dojilje	0	0.00	4	0.34	Hermagora i Fortunat	Akvileja	0	0.00	5	0.46
Agneza	Djevojke, vrtlari	0	0.00	5	0.46	Hilarion	Lokalni svetac	2	0.32	0	0.00
Alozije	Mladići	1	0.16	1	0.09	Ignacije	Isusovci	1	0.16	0	0.00
Ambroz	Pčele, pčelari	0	0.00	1	0.09	Ilija	Gromovi	19	3.08	4	0.36
Ana	Nerotkinje, prelje, tkalje	15	2.44	10	0.91	Ivan evanđelist	Otrov	1	0.16	11	1.00
Anastazija	Tkalci	0	0.00	1	0.09	Ivan Glavosjek		4	0.65	0	0.00
Anastazije	Bojadisari	0	0.00	1	0.09	Ivan Krstitelj	Nevrijeme, kovači, kožari	29	4.71	41	3.73
Andrija	Ribari, nerotkinje	10	1.62	26	2.37	Ivan Nepomuk	Ispovjednici, mostovi	0	0.00	1	0.09
Andeo čuvar	Djeca	1	0.16	0	0.00	Ivan i Pavao	Nevrijeme, gromovi	0	0.00	11	1.00
Antun opat	Domaće životinje	13	2.11	33	3.01	Izidor		1	0.16	0	0.00
Antun Padovanski	Izgubljene stvari, djeca	8	1.30	12	1.09	Jakov Stariji	Hodočasnici, lijepo vrijeme, reuma	4	0.65	18	1.64
Apolinar	Ravena	0	0.00	2	0.18	Jelena	Rak, epilepsija, izgubljene stvari	3	0.49	20	1.82
Apolonija	Zubi, zubobolja	1	0.16	2	0.18	Jeronim	Dalmacija, intelektualci	8	1.30	10	0.91
Atanazije	Glavobolja	1	0.16	0	0.00	Jona prorok		1	0.16	0	0.00
Augustin	Teolozi, tiskari	1	0.16	2	0.18	Josip	Stolari, bjegunci	4	0.65	8	0.73
Barbara	Grom, nevrjeme, oružari	8	1.30	6	0.55	Julijan	Gostioničari, splavari	1	0.16	0	0.00
Barnaba	Tkalci	0	0.00	1	0.09	Juraj	»Zeleni Juraj«, vitezovi	25	4.06	31	2.82
Bartol	Mesari, kožari	3	0.49	15	1.37	Just	Trst	0	0.00	5	0.46
Bas		0	0.00	2	0.18	Justina		0	0.00	2	0.18
Benedikt	Benediktinci	1	0.16	5	0.46	Kajetan		1	0.16	0	0.00
Bernard	Pčelari	1	0.16	2	0.18	Kalvarija		0	0.00	1	0.09
Blaž	Grlo, češljari vune	0	0.00	9	0.82	Kancij, Kancijan i Kancijanila	Trst, lokalni sveci	0	0.00	1	0.09
Brigita	Hodočasnici, smrtni čas	0	0.00	5	0.46	Kancijan		0	0.00	4	0.36
Brikcij	Žito, sniježne lavine	0	0.00	1	0.09	Karlo Boromejski	Kuga	1	0.16	1	0.09
Cecilija	Glazbenici	0	0.00	5	0.46	Kasijan	Žetva	0	0.00	1	0.09
Ciprijan	Kuga	1	0.16	3	0.27	Katarina	Dojilje, sluškinje, groznica, glavobolja	4	0.65	16	1.46
Cirijak	Đavolji napadaji	1	0.16	1	0.09	Katarina Sienska	Dominikanci	1	0.16	1	0.09
Četrdeset mučenika		0	0.00	1	0.09	Klara	Klarise	1	0.16	0	0.00
Damjan	Vidi: Kuzma i Damjan	0	0.00	1	0.09	Klement	Djeca, brodari	1	0.16	4	0.36
Danijel		0	0.00	2	0.18	Kolumban	Poplava	0	0.00	1	0.09
Dimitrije	Vojnici, Solun, Sirmium	2	0.32	0	0.00	Križ		10	1.62	31	2.82
Dionizije	Bjesnilo, glavobolja	0	0.00	5	0.46	Krist Kralj		1	0.16	5	0.46
Dominik	Dominikanci	1	0.16	4	0.36	Kristofor	Putnici, skelari, grom, nenadana smrt	1	0.16	4	0.36
Donat		0	0.00	2	0.18	Kuzma i Damjan	Liječnici, kuga	8	1.30	9	0.82
Duh Sveti		5	0.81	14	1.28	Kvirik	Bojadisari, grčevi	0	0.00	1	0.09
Eleuterije		0	0.00	2	0.18	Kvirik i Julita		0	0.00	1	0.09
Elij dakon	Lokalni svetac	0	0.00	2	0.18	Lazar	Kuga	0	0.00	5	0.46
Elizabeta	Prosjaci	0	0.00	3	0.27	Leonard	Grobari, trgovci	2	0.32	0	0.00
Elizej	Čelavci	0	0.00	4	0.36	Liberan	Uznici, kovači, konji, mrazevi	1	0.16	2	0.18
Eufemija	Rovinj	0	0.00	4	0.36	Lovro	Kamenci (žuč, bubrezi)	4	0.65	0	0.00
Fabijan i Sebastijan	Rane, streljari	0	0.00	3	0.27	Lucija	Požar, grožđe, lumbago	2	0.32	20	1.82
Felicit	Rodilje	0	0.00	2	0.18	Ljudevit kralj	Vid, oči	3	0.49	15	1.37
Feliks	Kapucini	1	0.16	0	0.00	Luka	Liječnici, slikari	14	2.27	4	0.36
Feliks i Fortunat	Lokalni sveci	0	0.00	2	0.18	Magdalena	Franjevci trećoreci	0	0.00	1	0.09
Filip		1	0.16	1	0.09	Maksim	Pokornice, pustinjaci	7	1.14	17	1.55
Filip i Jakov		1	0.16	3	0.27	Margareta		1	0.16	0	0.00
Firmo		1	0.16	0	0.00	Marija	Rodilje	2	0.32	9	0.82
Flor	Lokalni svetac	0	0.00	4	0.36	Marija		8	1.30	49	4.46
Florijan	Požar, bačvari	0	0.00	3	0.27	Marija Andeoska		1	0.16	2	0.18
Fortunat i Flor	Lokalni sveci	0	0.00	1	0.09	Marija Bezgrešna		3	0.49	7	0.64
Franjo Asiški	Franjevci	4	0.65	9	0.82	Marija Karmelska	Nevrijeme, gromovi	5	0.81	11	1.00
Franjo Paulski	Kuga, neplodnost	0	0.00	1	0.09	Marija Loretka		2	0.32	2	0.18
Fuska	Ravena, Torcello	2	0.32	9	0.82	Marija Milosti		4	0.65	6	0.55
Gal		0	0.00	1	0.09	Marija Navještenje	Plodnost, glasnici	17	2.76	7	0.64
German		0	0.00	3	0.27	Marija Pohod		1	0.16	3	0.27
Gertruda	Groznica	0	0.00	1	0.09	Marija Pomoćnica		1	0.16	3	0.27
Gervazije i Protazije	Protiv lupeža	0	0.00	2	0.18	Marija Prikazanje		2	0.32	1	0.09
Gotard		0	0.00	1	0.09	Marija Rodenje		17	2.76	10	0.91
Grgur	Pjevači	0	0.00	2	0.18	Marija Ružarij		9	1.46	10	0.91
Grob sveti		0	0.00	1	0.09	Marija Snježna	Lijepo vrijeme	3	0.49	10	0.91
Hadrijan	Vojnici, kovači	0	0.00	4	0.36	Marija Uznesenje		16	2.60	17	1.55
						Marija Zdravlja		3	0.49	9	0.82
						Marija Žalosna		1	0.16	5	0.46
						Marin	Kamenari, klesari	0	0.00	1	0.09
						Marina		0	0.00	4	0.36
						Marko	Venecija, polja, usjevi	4	0.65	7	0.64
						Marta	Domaćice	0	0.00	1	0.09
						Martin	Konji, guske, pijanci	15	2.44	43	3.92
						Matej	Carinici, novčari	2	0.32	5	0.46
						Matija	Tesari	3	0.49	2	0.09
						Mavro	Poreč	1	0.16	6	0.55
						Mihovil	Mjernici, vage, vrata, žega, požar	26	4.22	33	3.01

Nazarije	Kopar	0	0.00	2	0.18
Nedjelja		0	0.00	2	0.18
Nicefor	Pičan	0	0.00	1	0.09
Nikola	Mornari, putnici	39	6.33	28	2.55
Nikola Tolentinski		1	0.16	0	0.00
Obitelj		1	0.16	3	0.27
Odorik	Pordenone	0	0.00	1	0.09
Onufrije		0	0.00	1	0.09
Pankracije	Nevrijeme, glavobolja, grčevi	4	0.65	2	0.18
Pantaleon	Liječnici, dojilje	0	0.00	1	0.09
Paskal	Pastiri	1	0.16	0	0.00
Pavao	Morske oluje, ujed zmije	2	0.32	2	0.18
Pelagij	Novigrad	0	0.00	6	0.55
Pelegrin		1	0.16	4	0.36
Petar	Ribari, ključari (Perun)	20	3.25	31	2.82
Petar Damiani		0	0.00	1	0.09
Petar i Pavao		3	0.49	10	0.91
Petar, Lovro i Andrija		1	0.16	0	0.00
Petka		2	0.32	0	0.00
Petronila	Opasnost na putu, alpinisti	0	0.00	2	0.18
Polikarp	Uši, sluh	0	0.00	1	0.09
Preobraženje		1	0.16	0	0.00
Primo i Felicijan	Lijepo vrijeme	0	0.00	1	0.09
Prot	Akvileja	0	0.00	1	0.09
Rafael	Putnici	2	0.32	0	0.00
Roko	Kuga, zaraze, čirevi, rane	20	3.25	35	3.19
Roman		0	0.00	1	0.09
Romuald	Limska draga	0	0.00	2	0.18
Ruža Limska	Vrtlari	0	0.00	1	0.09
Ruf		0	0.00	1	0.09
Saba	Pustinjaci	0	0.00	5	0.46
Salamon	Pula	0	0.00	1	0.09
Savin	Bari	1	0.16	0	0.00
Sebastijan	Kuga, slinavka, streličari	1	0.16	9	0.82
Sergije		0	0.00	1	0.09
Servul	Buje	0	0.00	3	0.27
Siksto		0	0.00	1	0.09
Silvestar	Domaće životinje	0	0.00	4	0.36
Sofija	Dvigrad	0	0.00	1	0.09
Spiridon	Krf, ujed zmije	0	0.00	1	0.09
Srce Isusovo		1	0.16	2	0.18
Srd		4	0.65	0	0.00
Srd i Bah		1	0.16	0	0.00
Stjepan	Glavobolja	17	2.76	20	1.82
Svi sveti		6	0.97	7	0.64
Šimun	Zadar, uši, sluh	1	0.49	2	0.64
Šimun apostol	Sitni ljudi	0	0.00	3	0.27
Šimun i Juda	Sretna smrt	2	0.32	2	0.18
Tekla	Oči, vid, umirući	1	0.16	0	0.00
Teodor	Venecija, nevrjeme	1	0.16	3	0.27
Tijelovo		0	0.00	1	0.09
Toma	Graditelji, arhitekti	8	1.30	10	0.91
Tripun	Kotor	2	0.32	0	0.00
Trojstvo	(Troglav), (Perun)	22	3.57	24	2.19
Ubald	Opsjednuti	0	0.00	1	0.09
Ulrih	Ujed bijesnog psa, tkalci	0	0.00	1	0.09
Uršula	Djevojke, sretne zaruke, dobra smrt	2	0.32	1	0.09
Uskrsnuće Kristovo		0	0.00	1	0.09
Uzašašće	U Dubrovniku od potresa	4	0.65	3	0.27
Uzašašće Spas	U Dubrovniku od potresa	17	2.76	0	0.00
Valentin	Padavica, udaja	0	0.00	6	0.55
Vid	Padavica, plesači, kotlari, oči (Svantevid)	13	2.11	8	0.73
Vid i Modest		2	0.32	3	0.27
Viktor		0	0.00	1	0.09
Vinko dakon		0	0.00	3	0.27
Vinko Fererri	Dominikanci	2	0.32	0	0.00
Vinko Paulski		1	0.16	0	0.00
Vital	Ravena	0	0.00	2	0.18
Vlaho	Dubrovnik, grlo, češljari vune	13	2.11	0	0.00
Zenon	Verona	0	0.00	3	0.27
Ukupno:	1.714 lokaliteta	616	100.00	1.098	100.00

Strojna je obrada obavljena pomoću PC kompatibilnog računala programom *dBase III+*. Svi relevantni podaci o pojedinačnom lokalitetu (ime sveca, njegov atribut, doseg zaštite, župa, lokacija, vrijeme, broj brodova i tipovi apsida, bibliografske reference i primjedbe) smješteni su u bazu podataka tako da jedan lokalitet čini jedan zapis. Budući da je riječ tek o prvim koracima ovoga tipa u hagiotopografskoj obradi, činilo nam se potrebnim za početak se zaustaviti na manjem broju podataka, budući da je baza gotovo neograničeno proširljiva i novim lokalitetima i novim tipovima podataka o njima. Pretraživanje takve baze moguće je prema svakom kriteriju, tj. po svakom od postojećih tipova podataka, i kombinacijama kriterija kojima se područje pretraživanja ograničuje. U tablici je priložen samo najjednostavniji pregled distribucije svetaca na dvama područjima – dubrovačkom i istarskom – koji je generiran na osnovi hagiotopografske baze podataka.

Bilješke

- 1
M. PRELOG, *Posvajanje prostora*, Pogledi, br. 2, Split, 1979, str. 143.
- 2
Isto.
- 3
Brojne fresko-slike sv. Kristofora na vanjskim zidovima crkava u Austriji i Sloveniji još su donedavno bile, a ponegdje su još i sada u toj »funkciji«.
- 4
Nazivi mjesta koji počinju sa *treb*, *trib*, i sl. vuku svoj korijen od staroslavenske riječi *trěba*, što znači žrtva. Usp. M. S. FILIPOVIĆ, *Tragovi Perunova kulta kod Južnih Slovena*, Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, Nova serija, sv. III, Sarajevo, 1948, str. 63-80.
- 5
Rezultati istraživanja hagiotopografije Istre već su djelomično publicirani na nekoliko znanstvenih skupova u Puli 1979, Poreču 1981. i Pazinu 1983, i sva tri su pred skorim izlaskom iz tiska.
- 6
Usp. A. BADURINA, *Motivi izbora Sv. Vlaha za patrona grada Dubrovnika*, Prilozi za povijest umjetnosti u Dalmaciji, br. 21, Split, 1980.
- 7
Usp. C. FISKOVIĆ, *Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb, 1947, str. 157.

Summary

Andelko Badurina – Marko Tadić Hagiotopography. Istria and the Dubrovnik Area

The authors deal with the frequency of saints' patronage in the area of the former Dubrovnik republic and in Istria.

In the process of forming medieval urban and even rural communities, symbolic motivation was also important, apart from other general requirements. Of special significance for such symbolic motivation was the cult of various saints as patrons of cities, human activities and situations in life. Apart from its religious function, the patronage of a saint has numerous other aspects: psychological, cultural, socio-economic, even political. It can also be used to transmit cultural and political influence. Saints are often the medium of the new inculturation of earlier ideologies and religions: Illyrian – classical – Christian – Slavonic – Christian. The Dubrovnik region comprises 1000 km² and 616 hagiotoponyms; Istria 3000 km² and 1098 hagiotoponyms.

These data, collected on location, have been computerized by the dBase III+ programme.